

якими люди стикаються в процесі переходу до постіндустріального суспільства. На його думку, найбільш важливе значення для переходу до нових соціальних ризиків мають чотири сучасні соціально-економічні процеси. По-перше, це «пращення передачі низькокаваліфіковану роботу в країні, де рівень оплати праці нижчий». Технічні розробки в області виробництва, які скорочують частку некаваліфікованих робочих місць, є мілним фактором зростання масштабів міжнародної конкуренції та міжнародної трудової міграції. Це, за думкою П. Тейлор-Губі, може «посилити зв'язок між освітою та зайнятістю», що, у свою чергу, буде впливати «на ризик соціальної ізоляції серед осіб з низьким рівнем освіти». Аналіз дослідження європейських домогосподарств (European Household Panel Study) показав, що «ризик опинитися в довгостроковій бідності майже в п'ять разів вище серед тих, хто має мінімальний рівень освіти порівняно з тими, хто відвідували університети» [18, с. 3-4].

Другим глобальним процесом, що впливає на нові соціальні ризики – це збільшення економічної активності жінок на фоні падіння економічної активності чоловіків. За тридцять останніх років XX століття, на час написання праці, зайнятість чоловіків впадала на 11 відсотків (з 89 відсотків у 1970 році до 78 відсотків у 2001 році). У той же час зайнятість жінок зростає на 16 відсотків (від 45 до 61 відсотків). На сьогоднішній день цей процес триває далі, але не так інтенсивно. За інформацією бази даних соціальних витрат (Social Expenditure Database), кількість зайнятих чоловіків Великобританії становить 77,6 відсотка, а зайнятість жінок – 68,0 відсотків. Слід зазначити, що середня частка зайнятість серед чоловіків ЄС-28 значно менше показника Великобританії і складає всього 70,8 відсотка, середня частка зайнятість серед чоловіків ЄС-19 ще менше і складає 69,6 відсотка [19]. Отже, нові соціальні ризики для розвинувтих країн більше, ніж для тих, що розвиваються.

Претім процесом, що впливає на нові соціальні ризики, є збільшення в абсолютних і відносних числах літніх людей. Це має наслідки для соціальної допомоги, для вартості державних пенсій та послуг в галузі охорони здоров'я. Кількість людей, хто стає старше 65 років, в ЄС-28 складає 18,4 відсотка, а в ЄС-19 – 19,1 відсотків. Найбільший відсоток старого населення в розвинувтих країнах: Японія – 25,1 відсотка, Німеччина – 21,4 відсотка, Італія – 21,3 відсотка, Фінляндія 19,9 відсотка [20]. Співвідношення тих, хто старше 65 років до населення працездатного віку в Європі, зростає з прогнозами, збільшиться на 73 відсотків в період між 2000 і 2030 роками [18, с.4]. Старіння населення розвинувтих країн генерує попит на надання оплачуваних послуг по догляду за літніми людьми, тому що працюючі члени сім'ї не здатні піклуватися про літніх утриманців від 16 до 22 годин на добу. Цією новою нішу в економіці послуг активно займають трудові мігранти з менш розвинувтих країн. Послуга мігрантів із піклування про літніх утриманців вимагає максимумального скорочення дистанції з громадянами прий-

уклад привів до появи нових професій і форм зайнятості, викликавши конфлікт між некомпетентністю і професіоналізмом» [14, с.90]. Нові соціальні ризики стали законодавчим результатом переорієнтації економіки від товаровиробництва до сервісу та зростаючої нестабільності на ринках праці. «Замість конфлікту між працею і капіталом, який є характерним для індустріального суспільства, основою соціальної суперечності стає конфлікт між некомпетентністю і професіоналізмом» [15, с.76]. Відбувається реорганізація кваліфікаційної сфери шляхом збільшення інформаційної сфери суспільства. В умовах додаткової плінності нормативного життя та орієнтації на пріоритети інтелектуальної праці права закріпленість соціальних ризиків перетворюється в анархизм і заважає їх прогнозуванню, попередженню та запобіганню.

Питання нових соціальних ризиків («new social risks») вперше було поставлено для наукового обговорення П. Тейлор-Губі (Peter Taylor-Gooby), Г. Еспін-Андерсен, Дж. Бонолі, П. Розанваллон, Соціально-базою для обговорення нових соціальних ризиків стали проблеми розбудови в розвинувтих країнах ЄС держав загалом добору («the welfare state») або «ліберальної держави добробуту». За думкою української дослідниці О.В. Осієнко, загальнозначення поняття держави добробуту поки ще не існує. Згідно Г. Еспін-Андерсену, державу добробуту відрізняє низький рівень декомодифікації, а для С. Лейфрідда аналогом моделі держави добробуту виступає англосаксонська (резідуальна) модель. Ф. Кастріс та Д. Мітчеллі базовою ознакою держави добробуту вважають низькі соціальні видатки та неприйнятність застосування інструментів врівноваження у соціальному політиці. Дж. Бонолі в якості головного критерію держави загалом добору відносить низьку питому варту соціальних видатків. Але спільною рисою держави добробуту частіше визнають те, що «соціальні ризики компенсуються повною мірою для груп, які беруть участь у виробництві, інші стають залезженими від соціальної допомоги» [16, с.46].

Головною метою держави загалом добору є надання низьких соціальних послуг, які в умовах переходу до постіндустріального суспільства стали проблематичними. Проблему надання соціальних послуг у нових умовах торкнулися низькі політичні питання, зокрема питання соціальної справедливості існуючого суспільного та економічного устрою держави. В цих умовах надмірна міжнародна міграція стала для розвинувтих країн системним викликом. «Сьогодні в розвинувтих країнах точаться дискусії про необхідність перетворень якісного характеру в соціальній сфері, пов'язаних із сучасними викликами системного змісту (глобалізація, масова міграція тощо)» [17, с.139]. Без відповіді на питання про суміщення соціальної справедливості та міжнародної міграції під питанням залишається сама ідея розбудови держав загалом добору.

Фундатор концепції нових соціальних ризиків у держав загалом добору, Пітер Тейлор-Губі, визначає нові соціальні ризики як такі, з